

OUDALKMAAR

2025 JAARGANG 49 | **NUMMER 1**

**OPMERKELIJKE VONDSTEN
IN DE BINNENSTAD**

**TARTE TATIN
VAN KWEEPEREN**

**VAN GEMEENTEARCHIEF NAAR
REGIONAAL ARCHIEF ALKMAAR**

**100
JAAR
H V A**

INHOUDSOPGAVE

- 1

Verenigingsnieuws
- 4

Opmerkelijke archeologische vondsten in de binnenstad

Peter Bitter
- 10

Wat bracht mevrouw Barendrecht naar Alkmaar en wat maakte zij mee?

Gery Baars en Lisa Oskamp
- 14

Archief 125 jaar: Van gemeentearchief naar Regionaal Archief Alkmaar

Paul Post
- 22

Alkmaarder over historie: Anja Schouten

Lisa Oskamp
- 24

Tarte tatin van kweeperen

Lisa Oskamp
- 27

Verenigingsnieuws

Oud Alkmaar is een uitgave van de Historische Vereniging Alkmaar. Het tijdschrift verschijnt drie keer per jaar. Oude nummers zijn te koop via een e-mail naar info@hvalkmaar.nl.

REDACTIE Rob Marijn, Lisa Oskamp, Gery Baars en Jolanda Jansen

REDACTIEADRES Kopij voor *Oud Alkmaar* en te bespreken publicaties zenden aan: Redactie *Oud Alkmaar*, p/a Historische Vereniging Alkmaar, Nassaulaan 43, 1815 GJ Alkmaar, of naar redactie@hvalkmaar.nl. Het artikel moet aan bepaalde eisen voldoen. Zie daarvoor <https://www.hvalkmaar.nl/tijdschrift/>

OPMAAK SanMarcoos, Alkmaar.

DRUK Krijgsman Drukwerk, Alkmaar.

©Historische Vereniging Alkmaar. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Historische Vereniging Alkmaar.

OMSLAG De voorzijde toont het portret van een meisje, foto Tonny Vlaanderen. Het is niet bekend wie de geportretteerde is. De achterzijde is het bruidspaar Barendrecht-Planting, foto familie Barendrecht.

VOORWOORD

Het eerste nummer van *Oud Alkmaar* in het jaar waarin de HVA haar eeuwfeest viert, bevat weer een aantal razend interessante artikelen.

Duik met stadsarcheoloog Peter Bitter in het verhaal van de ontwikkeling van de historische binnenstad, zoals zich dat aan de hand van bijzondere vondsten laat reconstrueren. Laat Paul Post u meenemen in het relaas van 125 jaar van professionalisering van de archiefdienst van de stad die zou leiden tot wat nu het Regionaal Archief Alkmaar heet. En stroop de mouwen op en bereid met Lisa Oskamp een tarte tatin van kweeperen, geïnspireerd door wat Maria van Nesse in het begin van de zeventiende eeuw in haar memorieboek schreef.

Veel aandacht is er voor ontwikkelingen bij de vereniging. Het bestuur deelt zijn visie op de toekomst en licht het nieuwe motto ‘Levend geheugen van de stad’ toe, dat ondersteund wordt door beeldtaal, die is gebaseerd op de fotografie van de dames Vlaanderen. Vanzelfsprekend vindt u informatie over ons jaarprogramma van lezingen en wandelingen. Maar ook over de algemene ledenvergadering, Pinksterdrie en de jubileumprojecten ‘Alkmaar op Film’ en het boek over honderd puien.

De HVA wil nog nadrukkelijker het verhaal van de stad en van de mensen van de stad vertellen. Want juist in persoonlijke verhalen komt de geschiedenis tot leven, leidt zij tot begrip en brengt zij mensen bij elkaar. Lees daarom het inspirerende interview met onze burge-meester Anja Schouten. En geniet van het levensverhaal van een bijna honderjarige stadsgenote, die helaas vlak voordat het interview plaatsvond overleed.

Ik wens u veel leesplezier toe!

Ruud Roemer, voorzitter

VERENIGINGSNIEUWS

EEN NIEUWE EEUW, EEN NIEUWE VISIE

Gefeliciteerd! De Historische Vereniging Alkmaar bestaat honderd jaar! Een goede aanleiding om te bedenken waar we als vereniging staan en hoe we naar de toekomst kijken. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat het bestuur hier al geruime tijd mee bezig is, we zouden namelijk graag nog eens honderd jaar toevoegen aan de HVA.

Al een eeuw lang vormen de leden – u dus - het hart van de vereniging. Kloppen kan dat hart vooral dankzij de inzet van talloze actieve vrijwilligers. In feite is de waarde van de vereniging de optelsom van wat al die vrijwilligers in honderd jaar bijdroegen.

Het doel waarmee de HVA werd opgericht is ‘het beschermen en voor het nageslacht bewaren van de historische schoonheid van Alkmaar en omgeving, en het aanmoedigen van de studie van, en het verspreiden van kennis over de plaatselijke geschiedenis’. De context waarin dit streven toen

werd geformuleerd verschilt wezenlijk van de huidige. Zo zijn er nu veel meer partijen betrokken bij het behoud van erfgoed, zij houden zich op professionele basis hiermee bezig. De oprichters van de HVA konden hiervan destijds alleen maar dromen.

Niettemin: de vrijwilligers van de HVA hebben de nodige successen geboekt. Bedreigingen waren er genoeg. Maar wie nu door de stad loopt, kan alleen maar vrolijk worden van al het fraais dat er te zien is. De gezamenlijke inspanning maakt Alkmaar tot een unieke en prachtige stad.

Tegelijkertijd is Alkmaar door de jaren heen ook behoorlijk veranderd. Het is groter, drukker, moderner. Een bescheiden provinciestad werd een van de bekendste en aantrekkelijkste Oudhollandse steden. En met de groei van de stad en de komst van veel nieuwe Alkmaarders in de jaren na de Tweede Wereldoorlog is ook de bevolking steeds diverser.

Al die verschillende Alkmaarders maken samen de stad en schrijven zo geschiedenis. Onze diverse identiteiten ontleenen we voor een belangrijk deel aan de omgeving waarin wij ons bewegen en thuis voelen. Daar willen we oog voor ➤

hebben en houden. Het draagt bij aan de bevordering van onderling begrip en de kwaliteit van leven in de stad. Nu en in de toekomst wil de HVA daarom nadrukkelijker de verhalen van de stad en van de mensen vertellen. Daarom is ons motto nu: het levend geheugen van de stad.

Dit nieuwe motto ondersteunen we dit jaar met beeldtaal die is gebaseerd op de prachtige fotografie van de Dames Vlaanderen, die immers jarenlang de Alkmaarders portretteerden.

Bestuur HVA

DE FOTOGRAFIE VAN TONNY VLAANDEREN: EEN COLLECTIEVE HERINNERING

Tonny Vlaanderen en haar zuster Sophie hadden samen van 1939 tot en met 1972 een fotostudio aan de Oudegracht in Alkmaar. Ze maakten voornamelijk portretten van inwoners van Alkmaar en omgeving. Hun nalatenschap, portretten van talloze Alkmaarders in de vorm van ruim 20.000 glasnegatieven, vormt een prachtige, unieke bron voor de beeldtaal van de Historische Vereniging Alkmaar voor dit jaar en wellicht de komende jaren. De portretten tonen de Alkmaarders van toen, in prachtige zwart-witbeelden.

LEZINGEN:

LEZINGEN IN 2025 ALKMAAR EN IMMIGRATIE

We realiseren het ons misschien niet, maar het overgrote deel van de Nederlanders is van buitenlandse herkomst. Ook in Alkmaar stonden in de loop van de tijd de poorten open voor mensen die op zoek waren naar werk, geluk en een nieuwe toekomst. De lezingencyclus 2025 gaat over de verhalen van deze mensen.

Een plons in de geschiedenis, dat zijn onze lezingen. Het is verfrissend, leuk en leerzaam. Wij organiseren elk jaar zo'n vier tot vijf afwisselende, maar even boeiende lezingen, met Alkmaar als middelpunt.

Wonen, werken en wennen in een smeltkroes

Wat is precies 'Alkmaars bloed'? Ook de mensen van onze stad hebben vast een andere oorsprong. Volkeren zijn altijd in beweging. Migratie is een actueel onderwerp vandaag de dag. Onze lezingen gaan dat eens nader belichten. ➤

LEZING 1:

'Duitse immigratie'
- woensdag 12 maart,
presentatie: Jos Kaldenbach.
Deze lezing heeft inmiddels plaatsgevonden.

LEZING 2:

'Marokkaanse Immigratie'
- woensdag 23 april,
presentatie: Joke Bol.
Abdelkader Benali en Nadia Bouras, vertegenwoordigers van de tweede generatie, delen hun ervaringen.

Let op: lezing vindt plaats in de Bilal moskee, Montalbaen 4 in het Overdie.

LEZING 3:

'Alkmaar en het koloniale slavernij-verleden'
- woensdag 14 mei,
presentatie Karwan Fatah-Black.

LEZING 4:

'Gastarbeiders uit Turkije'
- woensdag 10 september,
presentatie Furkan Ertas.

LEZING 5:

'Indische immigratie'
- woensdag 1 oktober,
presentatie door Erwin Pieters en Susan Patty van de Indisch-Molukse werkgroep BersaMaju.

Let op: de lezingen vinden plaats in het wijkcentrum Overdie, Van Maerlantstraat 8-10 in Alkmaar.

Zin om terug in de tijd te gaan? U bent van harte welkom! Meer info: Hvalkmaar.nl

WANDELINGEN:

DIT JAAR DE VIJF BESTE

De belangstelling voor onze wandelingen overtreft al een paar jaar ieders verwachtingen. Per wandeling sluiten zo'n 150 (!) mensen aan, die we verdelen over ongeveer 10 gidsen. Bijzonder: de gidsen van de HVA ontwikkelen voorafgaand aan een nieuw jaar telkens nieuwe thema's voor onze wandelingen. Op basis hiervan wordt collectief een wandeling ontworpen, uitgeschreven, uitgezet en voorgewandeld. Elke wandeling is dus uniek!

Dit jaar bestaan wij precies 100 jaar en wat het Team Wandelingen betreft hebben de gidsen uitvoerig onderzoek gedaan naar wat de méést populaire wandelingen zijn die ooit binnen onze vereniging zijn uitgeschreven. Wij zijn tot het volgende programma gekomen:

Wandeling 1: 'De Hout'

- maandag 12 mei om 19.00 uur vanaf de Bloemenklok.

Wandeling 2: 'Schermereiland'

- maandag 2 juni om 19.00 uur vanaf Buurthuis de Wachter.

Wandeling 3: 'Iconen en Symbolen'

- maandag 7 juli om 19.00 vanaf het Canadaplein.

Wandeling 4: 'Architectuur en Bouwstijlen'

- zondag 7 september om 14.00 uur vanaf het Canadaplein.

Wandeling 5: 'Wat gebeurde er in en rond 1925?'

- zondag 12 oktober om 14.00 uur vanaf het Canadaplein.

Zie meer info op Hvalkmaar.nl. Wandelt u mee? Wij zien u graag!

OPMERKELIJKE ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN IN DE BINNENSTAD

Peter Bitter

Opgraving Langestraat 97 (1978): huisresten uit de elfde en twaalfde eeuw in de bouwput van de stadhuisuitbreiding. Middenachter verricht E. Cordfunke (voorover gebogen) metingen.

De binnenstad van Alkmaar heeft een lange voorgeschiedenis. Deze kennen we niet alleen door de overgeleverde, geschreven bronnen, maar ook door het systematisch bodemonderzoek van archeologische resten in de laatste 55 jaar. Bij grootschalige bouwprojecten tijdens de door het Rijk gesubsidieerde Stadsvernieuwing werden in de jaren 1970 en 1980 al veel onderzoeken gedaan door vrijwilligers. Dit leidde in 1991 tot de aanstelling van een gemeentelijke archeoloog bij het Bureau Monumentenzorg en Archeologie. De onderzoeken door het eigen gemeentelijke team hebben sindsdien een schat aan informatie en talrijke bodemvondsten opgeleverd die bijdragen aan de stadsgeschiedenis. In dit artikel worden enkele hoogtepunten aangestipt.

HET WEGGESPOELDE ALKMAAR

Uit de schaarse schriftelijke bronnen blijkt dat Alkmaar in de twaalfde eeuw een belangrijke handelsplaats moet zijn geweest. Hiervan werden de eerste archeologische resten ontdekt in de bouwput van de HEMA in de Langestraat in 1958. Op 2,5 meter diepte kwam een kleipakket tevoorschijn met resten van wanden van gevlochten wilgentakken, zogeheten 'vlechtwerk'. De ambtenaar voor monumentenzorg, W.J. Reder, maakte er een plattegrond van. De kleilaag die de sporen bedekte, hield mogelijk verband met stormvloeden. Hij noteerde dat uit de laag 'Pingsdorf- en kogelpotaardewerk alsmede skeletresten van hoornvee en zwijnen' kwamen. Deze keramiek kan in de elfde of twaalfde eeuw worden gedateerd. Reder onderkende het belang van deze en andere archeologische resten voor

Opgraving Langestraat 97 (1978): leden van het college krijgen uitleg van E. Cordfunke (linksmidden).

de geschiedschrijving. Hij was in 1969 een van de initiatiefnemers voor de gemeentelijke archeologische beleidscommissie van Alkmaar.

Inmiddels was er een belangrijke vrijwilliger actief, E.H.P. Cordfunke, die als scheikundig ingenieur werkzaam was bij de RCN in Petten en als hoogleraar thermochemie bij de Universiteit van Amsterdam. Cordfunke zette zich in zijn vrije tijd in voor een systematische documentatie van archeologische resten. Hij organiseerde met ambtelijke ondersteuning van de Dienst Openbare Werken een lange reeks opgravingen van de bodems van bouwputten in de binnenstad. Het eerste grote project was de uitbreiding van het stadhuis met een vleugel langs de Breedstraat in 1968. Hier werden resten van huizen met vlechtwerkwanden ontdekt die in de twaalfde eeuw door een overstroming waren vernield. Daarop volgden meer belangrijke vindplaatsen, zoals in 1974 bij Langestraat 85 (winkel van Witteveen) en in 1978 in de bouwput voor de oostvleugel van het stadhuis. Een tweede verdienste van Cordfunke is, dat hij van zijn onderzoeken verslag deed in vlot geschreven publicaties.

Toen hij op latere leeftijd besloot te stoppen met deze intensieve hobbymatige werkzaamheden, ontstond de zogenaamde 'vacature Cordfunke'. In juni 1991 werd dit opgevuld met de oprichting van het gemeentelijke Bureau Monumentenzorg en Archeologie, geleid door monumanten-man Piet Verhoeven. Alkmaar stelde toen de auteur

Bijzonder brons uit vijftiende-eeuwse beerputten: een wandkandelaar en een hangend watervat oftewel 'lavabo' (07LAN49-XAA, 07LAN27-XBB).

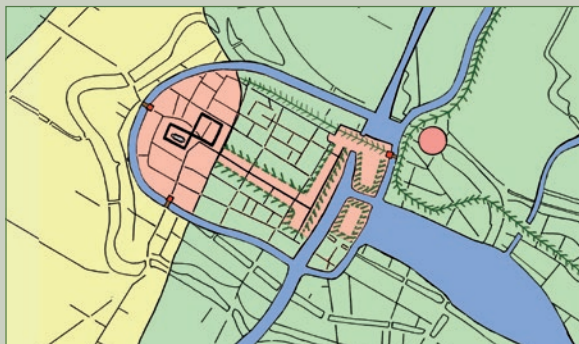
van dit artikel aan als eerste professionele stadsarcheoloog. In de daaropvolgende jaren ontwikkelde het team van dit bureau zich tot een hecht team dat alle noodzakelijke opgravingen zelf uitvoerde, van klein tot groot. Sommige waren omvangrijke projecten zoals de Grote Kerk (1994-1995), de brandlocatie bij de Bloemstraat (1998-1999) en de bouwputten bij het Canadaplein (1999-2000).

Tot op heden zijn er in de binnenstad nog geen opgravingen geweest met vergelijkbare, goed bewaarde twaalfde-eeuwse huisresten. Wel kon worden vastgesteld dat er niet één maar twee overstromingsrampen zijn geweest,

onder meer in opgravingen in de Langestraat in 2015 (de ‘nieuwjaarsbrand’) en bij het Doelenveld in 2010, bij de Schutterspassage in 2012 en bij De Harmonie in 2018. De nederzetting bleek bij de eerste ramp al te zijn verwoest (volgens schriftelijke bronnen in 1135 of 1163) maar er volgde een poging tot herstel die uiteindelijk bij de tweede ramp in 1170 verloren ging.

EEN GRAFELIJKE HAVEN EN ZEVEN EEUWEN LANGESTRAAT

De Langestraat ligt hoger dan de omgeving, pakweg een

Reconstructiekaart van Alkmaar rond 1300. Geel strandwal, groen lagere kleigebieden, roze bebouwing, blauw water. Linksonder de Die en rechtsonder het Zeglis. Deze komen bij Alkmaar samen en wateren middenboven af in de Rekere (tekening P. Bitter).

Uitsnede uit de stadskaat van C. Drebbel, 1597 (Regionaal Archief Alkmaar). Het in 2001 onderzochte stadspaleis bij Langestraat 66 is ingekleurd.

meter hoger dan de Breedstraat en de Gedempte Nieuwesloot. Ook de Houttil en de Boterstraat liggen zo hoog. Dit is lange tijd verklaard met een schriftelijke bron over een ‘dijk van Bergen naar Alkmaar’ die omstreeks 1200 is aangelegd door de graaf. De Langestraat is sinds de late Middeleeuwen de hoofdstraat van Alkmaar, waar grote huizen werden gebouwd door vooraanstaande burgers. Het lag dan ook voor de hand om de kooplieden aan wie in 1254 de stadsrechten werden verleend, te zoeken in de Langestraat en bij de Houttil.

Echter, bij de diverse opgravingen langs de Langestraat bleek telkens vondstmateriaal uit de dertiende eeuw niet of nauwelijks aanwezig. In 2015 werden vier historische panden bij Langestraat 54/56 t/m 62 getroffen door brand en dit was de aanleiding voor een grote opgraving door het gemeentelijk team. Hierbij bleek dat het terrein pas omstreeks 1300 was aangelegd. Dat was een eeuw later dan we tevoren hadden verondersteld! Alkmaar stelde dus sinds de ramp van 1170 nog maar heel weinig voor, toen in 1254 de stadsrechten werden verleend. Een tweede verrassing was het armzalige begin van de bewoning ter plekke. Tot omstreeks 1425 bevond zich op deze grote locatie een leerlooierij, een bedrijfstak die je zeker niet in een hoofdstraat zou verwachten. Bij nader inzien was er ook op andere plekken in de Langestraat een bescheiden start van de bewoning. Vaak begon men met eenvoudige houtbouw die niet deed vermoeden dat dit later een hoofdstraat zou zijn.

In 2003 was ontdekt dat het gebied bij het Waagplein pas was aangelegd rond 1285/1290, als haventerrein bij de Houttil. Het hogere terrein van de Houttil en Boterstraat heeft een tegenhanger aan de oostkant van de Mientgracht. Bij opgravingen in 2005, voor een appartementenblok recht tegenover de kaasmarkt, bleken ook hier de eerste huisresten te dateren rond 1290. Dit, gecombineerd met de herziene datering van de Langestraat leidde tot een heel nieuwe visie op de stadsontwikkeling van Alkmaar.

De dijk van Bergen naar Alkmaar liep vermoedelijk niet over de Langestraat, maar langs de noordkant van de huidige binnenstad langs de Koningsweg. De dijk liep vanaf de noordpunt van de strandwal (de zandrug waarop Alkmaar is ontstaan, met de Grote Kerk op het hoogste punt) dwars door het naastgelegen lage gebied langs de Koningsweg naar de Geestmerambachtdijk (later Westfriese Omringdijk) en vormde een dam in de Rekere.

Opgraving Waagplein (2003), doorsnede door de bodemlagen: bruine en grijze lagen met huisresten uit circa 1300, onder een laag zwarte sintels van de stadsbrand van 1328, met daarop een houten huis uit 1329.

Deze dam heeft nog steeds de straatnaam Dijk. Er zal voor de afwatering naar de Rekere een spuisluis in hebben gezeten. In aansluiting op de Dijk zijn rond 1290 terreinen aan weerszijden van de Mientgracht fors opgehoogd, aan de ene kant bij de Houttil en aan de andere kant bij het blok Voordam-Achterdam en het begin van het Fnidsen. Dit moet wel haast een grafelijke stichting zijn van een havengebied. Dat is kort nadat Floris V in 1288 de Westfriezen had onderworpen en zijn macht versterkte met de herbouw of nieuwbouw van enkele kastelen, zoals bij Alkmaar de Middelburg en de Nieuwburg.

De Langestraat kende een bescheiden begin, omdat hij eerst slechts is aangelegd als verbindingsdijkje tussen de nieuwe haven en de oude kern op de strandwal bij de Grote Kerk. De Langestraat won aan betekenis door de bouw van het raadhuis tegen het einde van de vijftiende eeuw, naast het veertiende-eeuwse huis van de schout aan de Schoutenstraat. In de nabijheid van het stadhuis verrezen grote huizen van aanzienlijke inwoners die banden hadden met het stadsbestuur. Ze bouwden vaak ‘dubbelpanden’ of creëerden die door de samenvoeging van twee bestaande huizen. Schuin tegenover het stadhuis zijn in 2001 in het voormalige warenhuis Spruijt in Langestraat 64-66 de funderingen opgegraven van drie van dergelijke panden. De grootste (nummer 64-westzijde) had de allure van een stadspaleis: een hoog L-vormig gebouw met een traptoren in de hoek en een riant achtertuin.

Behalve de huizen hebben we ook in het gevonden huisraad aanwijzingen voor de status en rijkdom van de

Opgraving Langestraat 115/117 (1993): de beerput bevatte een grote collectie kostbaar glaswerk in Venetiaanse stijl uit de eerste helft van de zeventiende eeuw. De eigenaar was een welgestelde katholiek, Willem van der Meer (93LANBP1).

bewoners. Huisafval is gedeponeerd in beerputten, van origine een constructie voor een latrine maar ook wel gebruikt om soms afval in te dumpen. Met name glaswerk en luxe keramiek zijn aanwijzingen voor rijkdom. Ronduit spectaculair waren de vondsten van een beroemde Alkmaarse, Maria Tesselschade Roemers Visscher die van 1629 tot 1649 woonde op Langestraat 60. Ze was afkomstig uit welgestelde kringen in Amsterdam als dochter van een rijke koopman en ze was getrouwd

Opgraving Langestraat 60 (2015): gouden trouwring met diamant en gouden veiligheidsring, waarschijnlijk van Maria Tesselschade Roemers Visscher, 1623 (15LAN87) (foto: Vind-magazine).

Opgraving Grote Kerk (1995): de funderingen van kerkgebouwen die in 1468 zijn gesloopt.

met de Alkmaarder Allert Cormbalch. Ze schreef gedichten, graveerde glaswerk en onderhield contacten met artistieke grootheden uit haar tijd. De beerput van haar huis bevatte alledaags en kostbaar servies maar ook scherven van door haar gegraveerde drinkglazen, een zeer luxe schoen, zelfs een gouden trouwring met diamant en een bijbehorende gouden veiligheidsring.

DE GROTE SINT-LAURENSKERK

In 1994-95 vond binnen de Grote Sint-Laurenskerk een grote opgraving plaats door de gemeentelijk archeologen, vanwege de aanleg van vloerverwarming onder de grafzerkenvloer. De natuurstenen grafzerken behoorden bij de begraafplaats die vanaf de late middeleeuwen tot 1830 binnen de kerk in gebruik was. Er werd bijna een jaar gegraven in een spectaculair project, dat voor publiek werd opengesteld en ruim 23.000 bezoekers trok. Behalve de begraafplaats waren ook de funderingen van de vorige kerk, die in 1470 had plaatsgemaakt voor het tegenwoordige gebouw, onderwerp van onderzoek. Bij de uitwerking van de resultaten werd de bouwgeschiedenis gereconstrueerd van het eerste tufstenen kerkgebouw, dat mogelijk rond 1100 is gebouwd toen de Sint Laurens werd verheven tot parochiekerk van Alkmaar. Dit werd in verschillende fasen vergroot tot het in 1380 zelfs een dubbelkerk werd: twee kerkgebouwen tegen elkaar aangebouwd en gewijd aan Sint Laurens en aan Sint Matthias.

De opgraving leverde ook allerlei nieuwe informatie op over de begrafenisgebruiken, met name door de combi-

natie van archeologische met schriftelijke gegevens. Door archiefonderzoek konden ruim 300 skeletten worden geïdentificeerd, wat een bijzondere dimensie toevoegde. Een fysisch antropoloog deed naderhand een skeletonderzoek naar de fysieke gesteldheid van de Alkmaarders. Een verrassing was de vondst van veel kledingresten in de graven.

HET STRIJDTONEEL VAN 1573

In 1951 werd de Friesebrug gebouwd ter vervanging van een oudere brug over het Noordhollands Kanaal. Voor de nieuwe brug werden aan de stadszijde hoge opritten gemaakt, terwijl de Wageweg werd afgegraven voor een betere aansluiting op de lager gelegen Bierkade. De Wageweg lag destijds nog wat hoger vanwege een restant van de zestiende-eeuwse aarden vestingwal. De wal bleek aan de buitenzijde te zijn versterkt door een bakstenen walmuur van 1 meter dik. Deze werd vrij gelegd en opgeknapt. Men meende dat dit de originele muur was waarop tijdens het beleg van Alkmaar op 18 september 1573 een zware strijd was geleverd met de Spaanse troepen. Het muurrestant werd voorzien van een gedenksteen, die door koningin Juliana werd onthuld bij de feestelijke opening van de brug in 1952.

Toen in 2006 een herbestrating werd uitgevoerd, kwam er onverwacht nóg een walmuur onder het asfalt vandaan, ook 1 meter dik. In goed overleg met de project-leider en de bouw-aannemer werd ter plekke de planning van de werkzaamheden omgegooid en er volgde een opgraving, zonder vertraging van het werk. Daarbij bleek dat dit de originele vesting was die door Spaans geschut aan puin was geschoten. De aarden wal was daarbij ingezakt en dit was het strijdtoneel waar de Alkmaarders met de Geuzen in een man-tegen-man gevecht de Spaanse aanvallers van de vestingwal afsloegen. In de opgraving werden funderingen vrijgelegd van 105 meter van de walmuur, delen van de Wortelpoort en de befaamde Rode Toren die het doelwit was van de Spanjaarden. De bouwdatum van deze vestingwerken kon worden bepaald op 1537. De tweede walmuur, sinds 1951 een soort tuinmuur langs het Victoriepark, was de herstelling van de vesting in 1574.

In 2010 werden op de Paardenmarkt twee massagraven gevonden uit 1573. Deze waren ter aarde besteld op de begraafplaats van het Minderbroedersklooster, dat naderhand is afgebroken voor het marktplein. Het ene massagraf telde 22 gesneuvelde geuzensoldaten, het

andere had 9 burgerslachtoffers die kennelijk geen familie in de stad hadden om ze op een gewone wijze te begraven. Op de vindplaats zijn in 2010 gedenkstenen geplaatst.

Door een aanpassing van het herinrichtingsplan van de Wageweg werd voorkomen dat de originele historische muren moesten worden gesloopt ten behoeve van het nieuwe wegdek. Deze resten zouden nadien zichtbaar gemaakt worden maar dat is tot dusverre beperkt tot het markeren van de Wortelpoort en de Rode Toren.

Opgraving Wageweg (2006): de beschoten walmuur is deels in de vestgracht (links) verzakt. Op de achtergrond graafwerk naar de Rode Toren.

BRONNEN:

- Peter Bitter, Graven en begraven. Archeologie en geschiedenis van de Grote Kerk van Alkmaar (dissertatie Universiteit van Amsterdam, Hilversum 2002).
- Peter Bitter, Schaven aan Alkmaar. 25 Jaar archeologisch onderzoek in beeld (Alkmaar 2016).
- Peter Bitter, Zeven eeuwen wonen, werken en winkelen in de Langestraat, Rapporten over Alkmaarse Monumenten en Archeologie 25 (Alkmaar 2022)
- E.H.P. Cordfunke, 'Thirty years of archaeological investigation in Alkmaar's town centre', in: R.O.B. Bericht 40 (1992), blz. 333-387.

WAT BRACHT MEVROUW BARENDRECHT NAAR ALKMAAR EN WAT MAAKTE ZIJ MEE?

INTERVIEW OVER HAAR LEVEN

Gery Baars en Lisa Oskamp

De Historische Vereniging Alkmaar bestaat 100 jaar. Daarom interviewen we Alkmaarders die deze bijzondere leeftijd (bijna) hebben bereikt. Wat hebben zij meegemaakt de afgelopen eeuw? We spraken af met mevrouw Barendrecht. Ze keek er ontzettend naar uit, maar helaas overleed ze vrij plotseling een paar maanden voor haar 100ste verjaardag. Daarom vertellen zoon Evert en kleindochter Franka over haar leven.

FAMILIE

Ulkje Barendrecht-Planting werd op 20 mei 1925 geboren in Dantumadeel in Friesland. Ze was het tweede kind in een gezin dat uiteindelijk uit dertien kinderen zou bestaan, tien meisjes en drie jongens. Het was een arbeidersgezin dat het niet breed had. Elke dag moesten de kinderen op hun klompen zo'n drie kilometer naar school lopen, omdat ze naar de hervormde school moesten. De gereformeerde school was veel dichterbij, maar dat was geen optie.

Ulkje kon goed leren, maar moest na de basisschool thuisblijven. Er was geen geld voor vervolgonderwijs en daarnaast was een hulp in de huishouding plus oppas voor de kleintjes in het drukke gezin zeer welkom. Toen Ulkje vijftien was, begon de Duitse bezetting van Nederland. Het werd gedurende de oorlog steeds lastiger om het gehele gezin te voeden. Na bemiddeling van de predikant kreeg Ulkje een positie als huishoudster bij een gezin in Rotterdam aangeboden. Op 1 mei 1942 vertrok ze.

In dat gezin heeft ze het, ondanks de oorlog, goed gehad. Ook ontmoette ze in deze stad de zus van haar latere echtgenoot Anton. Anton was tijdens de Tweede Wereldoorlog dwangarbeider in Duitsland. Hij zag Ulkje tijdens zijn verlof voor het eerst. Eind 1945 was hij pas weer thuis en konden ze elkaar opnieuw zien.

In 1950 trouwden Ulkje en Anton in Rotterdam. In 1951 werd Evert daar geboren en in 1954 volgde Rolf. Zeven jaar later, in 1961, kwam Johan in Alkmaar ter wereld. Anton was vertegenwoordiger, had als rayon Noord-Holland en zijn werkgever besloot dat hij in zijn rayon moest gaan wonen. Zo kwam de familie in 1960 in Alkmaar terecht, want dat lag een beetje in het midden. Evert weet nog goed dat ze erheen reden. 'Ik zat op de achterbank van de auto met een gipsen been. De snelweg was er nog niet, dus we reden Alkmaar binnen via de Kennemerstraatweg. We woonden aan het einde van het Zeglis, aan de Piet Heynstraat. Toen we daar aankwamen, vroeg ik: 'Waar is de stad dan?' Het antwoord was: 'Daar zijn we net doorheen gereden!' Vergeleken met Rotterdam stelde Alkmaar natuurlijk niet zoveel voor.'

LEVEN IN ALKMAAR

Het industrieterrein grenzend aan de Bestevaerstraat was nog vrijwel onbebouwd. De Leeghwaterbrug konden ze

zien liggen. *Sterk Beton* zat aan de Herculesstraat naast *Van Beekum*, de handelaar in oude metalen en papier. In de verte stond de veilinghal. 'We konden dus heerlijk ravotten op dit onbebouwde gebied. We waren druk bezig met vliegeren, tenten bouwen en kuilen graven. Al moesten we wel opletten, want we mochten natuurlijk niet te smerig thuiskomen', herinnert Evert zich.

We konden dus heerlijk ravotten op dit onbebouwde gebied

De verzuiling was in de beginjaren in Alkmaar volop merkbaar. Als er een loodgieter moest komen, dan werd er naar een christelijke loodgieter gezocht. Er waren vier dominees, twee vrijzinnige en twee rechtzinnige. 'Onze ouders vonden de rechtzinnige dominees hier al best

vrijzinnig in vergelijking met Rotterdam', vertelt Evert. Het was in Alkmaar zoeken naar hervormde winkels. Al was er in de buurt wel een bijzondere concentratie van winkels. Op het Zeglis zat op de hoek van de De Ruijterstraat een kruidenier genaamd Blauw. Het winkeltje was niet groter dan de woonkamer van de huizen ernaast. Hier vlakbij zat de bakker, genaamd Rood. En in de Vondelstraat was slager De Wit gevestigd. Rood, wit en blauw dus!

Televisie kregen we pas later. Je kon in de buurt zien wie een tv hadden, want daar stond een mast op het dak

Ulkje liet zich destijds erg leiden door haar man. Anton ging meteen in het plaatselijke kerkkoor en schoolbestuur. Ulkje vond het allemaal prima. Evert vertelt dat het gezin een auto en telefoon had via het werk van zijn vader. 'Een televisie kregen we pas later. Het was een tweedehands tv. Je kon in de buurt zien wie een tv hadden, want daar stond een mast op het dak.'

Soms kon het echtpaar Barendrecht ook uit. Begin jaren zestig bezochten ze bijvoorbeeld de film *Irma la Douce* in een van de vier bioscopen die er in Alkmaar waren. Dat vond Ulkje wel heel frivool! Halverwege de jaren zestig kwam het vertier dicht bij huis, want het circus van Tony Boltini streek neer op het nog onbebouwde terrein aan de Bestevaerstraat. 'Dat waren geweldige dagen met veel reuring', zegt Evert. 'Johnny Lion en Rob de Nijs traden toen ook op naast de circusnummers.'

OVER DE FRIESEBRUG

Ulkje was 35 jaar actief als vrijwilliger voor de KOOK, een stichting die tweedehands goederen inneemt en verkoopt. Ook schonk ze koffie en hielp ze in de bibliotheek van de Trefpuntkerk. Ze was superzuinig in de goede zin van het woord. Ze had geen vuilnisbak nodig, want ze verzamelde gewoon alles omdat je maar nooit wist of het nog van pas kwam. Zo vonden theezak-hoesjes, kurken en plastic doppen via Ulkje gemakkelijk weer een nieuwe bestemming. Tot op het laatst was ze van alles op de hoogte. Ze spelde de krant en knipte soms zelfs artikelen uit om aan anderen te geven, want die konden dat natuurlijk gemist hebben. Ulkje was een

echte Alkmaarse geworden. Ze was lid van de 8 October Vereniging en at altijd de zuurkoolmaaltijd mee. Tot 2002 woonde Ulkje in de Piet Heynstraat. Na het overlijden van haar man in 1999 was het beter als ze zou verhuizen. Ze kon een appartement krijgen in de Muiderwaard. Ze twijfelde daar heel erg over en zei zelfs: 'Nu teken ik mijn doodvonnis.' Haar vriendinnen kondigden namelijk aan: 'Wij gaan de Friesebrug niet over.' Toch heeft ze doorgezet en daar met plezier nog twintig jaar gewoond.

Daarna ging ze op 96-jarige leeftijd naar verzorgingshuis De Oldenburgh. Kleindochter Franka vertelt dat ze elke zondag langsging. 'We bakten bijvoorbeeld vaak samen pannenkoeken. Dat at ze graag en ze vond het altijd erg gezellig. Vroeger was het andersom. Toen bakte ze regelmatig poffertjes voor mij.' Ook belden ze elke week ruim een half uur. 'Oma vertelde over wie ze had gezien en had gesproken, over de bingo en over het eten. Maar ze vroeg ook altijd wat ik had gedaan en hoe het met mij ging. Het was alsof ik een vriendin aan de telefoon had, maar het was mijn oma van bijna 100!'

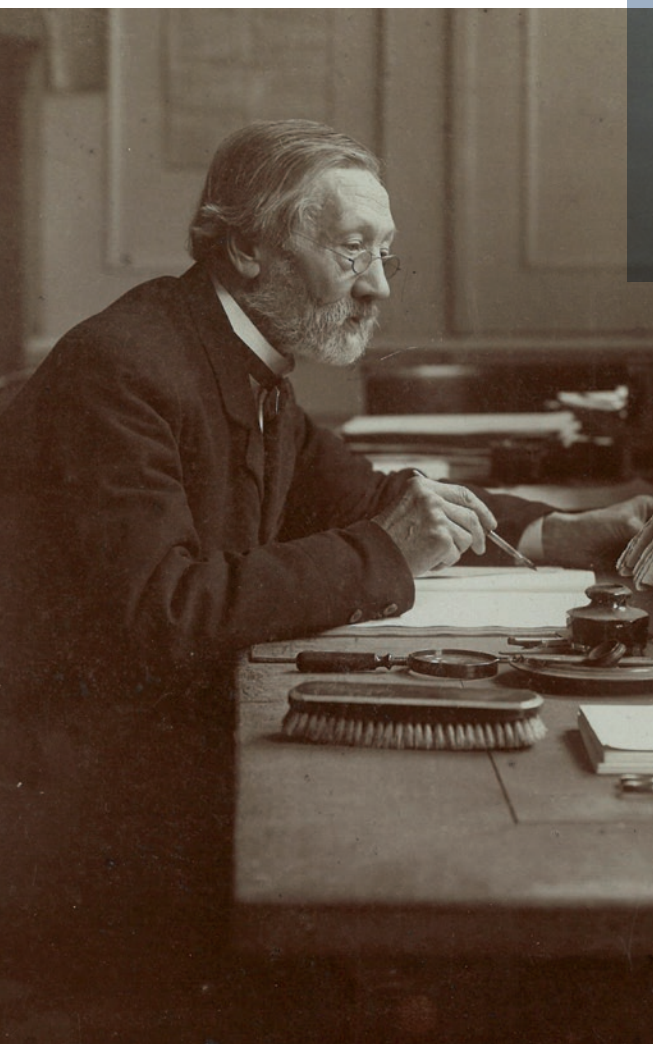

ARCHIEF 125 JAAR:

VAN GEMEENTEARCHIEF NAAR REGIONAAL ARCHIEF ALKMAAR

Paul Post

Op de avond van 15 februari 1900 zal de 70-jarige Cornelis Willem Bruinvis (1829-1922) met een tevreden gevoel zijn bed zijn ingestapt. Die dag was hij officieel benoemd tot archivaris van de stad Alkmaar, een functie die hij met veel passie zou vervullen. Deze benoeming markeert de oprichtingsdatum van het huidige Regionaal Archief Alkmaar, dat dit jaar zijn 125-jarig bestaan herdenkt. Terwijl veel steden in Nederland al een archivaris en een officieel archief hadden, lag het grootste deel van de historische archieven begin 1900 in Alkmaar nog onbeheerd onder slechte omstandigheden in verschillende ruimten in het stadhuis. Het was Bruinvis die hier verandering in zou brengen.

Portret van archivaris Bruinvis, ca.1915, zoals dat hing in Moriaanshoofd.

DE PIONIERSJAREN ONDER BRUINVIS

Bruinvis was een veelzijdig man. Hij was opgeleid als bouwkundig tekenaar en haalde later zijn apothekersdiploma om zijn vader in diens apotheek te helpen. Hij werkte daarnaast als redacteur voor de Alkmaarsche Courant en hield zich in zijn vrije tijd vooral met de geschiedenis van Alkmaar bezig. Vanaf 1859 had hij een eigen apotheek, maar vanaf 1874 verhuurde hij deze om meer tijd te kunnen besteden aan zijn grote passie: de geschiedenis van Alkmaar en omgeving. Zo was hij betrokken bij de oprichting van het Stedelijk Museum Alkmaar (1875), ijverde hij voor het behoud van het Alkmaarse culturele erfgoed¹ en publiceerde hij ruim 300 artikelen in wetenschappelijke en historische tijdschriften. Zijn werk blijft tot op de dag van vandaag een belangrijke bron voor onderzoekers.

Toen Bruinvis in 1900 officieel archivaris werd, was er nog veel werk aan de winkel. Er was in 1869 al wel een inventaris van het Alkmaarse stadsarchief gemaakt door de Amsterdamse stadsarchivaris dr. P. Scheltema, maar er was nog steeds sprake van chaos, grote achterstanden en verwaarlozing. De gemeente had echter weinig budget beschikbaar, dus Bruinvis moest met minimale middelen aan de slag. Om er toch vaart in te brengen bood hij aan zonder salaris te werken, op voorwaarde dat

er naast hem een adjunct-archivaris aangesteld zou worden. Omdat hij het loon voor de adjunct te laag vond, verdubbelde hij dit uit eigen zak. Snel werd gestart met het aanbrengen van orde in de chaos.

Bruinvis had zijn historische interesse niet van een vreemde. Zijn vader had een uitgebreide verzameling topografische prenten, kaarten en tekeningen aangelegd, die Bruinvis verder zou aanvullen. Deze collectie werd later ondergebracht bij het museum en het archief. Bruinvis tekende ook zelf stadsgezichten, onder meer van historische gebouwen die op het punt stonden om afgebroken te worden. Als gemeentearchivaris was Bruinvis tevens directeur van het Stedelijk Museum, een combinatie van taken die tot 1968 zou bestaan.

Alkmaar benoemde een van de eerste vrouwelijke archivarissen in Nederland

EEN VROUWELIJKE ARCHIVARIS EN NIEUWE UITDAGINGEN

Bruinvis bleef tot op hoge leeftijd actief. Pas in 1917, toen hij 88 jaar oud was, moest hij vanwege gezondheidsproblemen ontslag nemen. Zijn opvolgster was mejuffrouw C.E.C. Bruining, die al sinds 1910 als adjunct onder Bruinvis werkte. Hiermee benoemde Alkmaar een van de eerste vrouwelijke archivarissen in Nederland. Bruinvis kon het werk maar moeilijk loslaten en bemoeide zich veel met het werk van zijn opvolgster. Temeer omdat haar gezondheid zwak was, waardoor ze soms weken

Overzicht van archivarissen van de archiefdienst Alkmaar (t/m 1968 tevens museumdirecteur):

- De heer C.W. (Cornelis) Bruinvis 1900-1917
- Mevrouw C.E.C. (Kitty) Bruining 1917-1922
- De heer N.J.M. (Nicolaas) Dresch 1922-1937
- De heer Th.P.H. (Dick) Wortel 1938-1968
- De heer W.A. (Anton) Fasel 1968-1986
- De heer G. (Gerrit) Valk 1986-1989
- De heer C. (Chris) Streefkerk 1990-2001
- De heer M. (Maarten) Schenk 2001-2006
- De heer P. (Paul) Post 2007-heden

De studiezaal van het archief in het Moriaanshoofd, ca. 1922. Tussen de twee ramen hangt een portret van archivaris Bruinvis.

Het klokkenhuis zoals dat tot de afbraak in 1857 stond naast de Grote Kerk op de hoek van de Koorstraat en de Kerkstraat. Tekening van Bruinvis uit 1856.

Rechts Huize Oort, links de nieuwbouw van het archief, 1979.

*Langestraat met links het pand Het Moriaanshoofd, waar het archief toen gevestigd was. Naast de toegangsdeur zijn duidelijk de borden te zien met o.m. het opschrift: 'Gemeentearchief - museum - bibliotheek - prentverzameling'.
Fotograaf: JosPe, ca. 1932.*

achtereen haar werk niet kon uitvoeren. Bruinvis overleed in 1922 en liet zijn vermogen na aan de stad Alkmaar, 'ten behoeve van het Stedelijk Museum, in de eerste plaats ter bezoldiging van een archivaris-bibliothecaris-conservator'. Datzelfde jaar kreeg Bruining eervol ontslag om gezondheidsredenen. Zij had gewerkt aan verdere professionalisering van het archief, onder meer door haar best te doen om de huisvesting zoveel mogelijk aan de nieuwe archiefwet te laten voldoen - en dat was een uitdaging.

Ook voor de opvolgers van Bruining zou de huisvesting van het archief een probleem blijven. Het archief kreeg in 1926 wel de beschikking over betere werk- en kantoor-ruimten (in het Moriaanshoofd, naast het stadhuis), maar door gebrek aan goede opslag hadden de archieven nog steeds te lijden onder vocht, schimmel en lekkages. Pas in 1966 kreeg het gemeentearchief een meer passende huisvesting in Huize Oort aan de Oudegracht, waarnaast een studiezaal en depot werden gebouwd.

Door gebrek aan goede opslag hadden de archieven nog steeds te lijden

REGIONALE SAMENWERKING EN WEDEROM NIEUWE HUISVESTING

In 1968 werd W.A. Fasel benoemd tot gemeentearchivaris. Hij was de eerste archivaris die zich volledig aan het archief kon wijden, nu museum en archief gescheiden waren. Als gevolg van de gemeentelijke herindeling in 1972 kwamen de archieven van de gemeenten Koedijk en Oudorp ook in het gemeentearchief terecht. Fasel en zijn latere opvolger Gerrit Valk zagen mogelijkheden voor meer regionale samenwerking en stelden voor om andere dorpsarchieven uit de regio ook centraal onder te brengen in Alkmaar. Dit leidde tot de ontwikkeling van gemeentearchief naar regionaal archief. In 2000 waren er al negentien gemeenten en vier waterschappen aangesloten. Door de aanwas van de archieven raakten de depots aan de Oudegracht echter sneller vol dan was verwacht. In 1986 kaartte Gerrit Valk het ruimtegebrek aan. Hij stelde voor te verhuizen naar een nieuw gebouw, wat in 1992 resulteerde in de verhuizing naar een nieuw kantoorgebouw aan de Hertog Aalbrechtweg. Dit gebouw bood ruim 7,5 kilometer depotruimte, een

ruime studiezaal en moderne kantoren. In 1992 werd de naam ook officieel gewijzigd in Regionaal Archief Alkmaar, meer passend bij de ontwikkeling van gemeente- naar regionaal archief. In 2003 werd de laatste stap naar verzelfstandiging gezet. Toen werd het archief omgevormd naar een gemeenschappelijke regeling, met een bestuur samengesteld uit burgemeesters en wethouders uit de deelnemende gemeenten. Met de aansluiting van Den Helder (2007) en Texel (2016) is de regionalisering afgerond.

Met deze verdere groei bleek het depot alweer te klein. Besloten werd het Regionaal Archief onder te brengen in de oude Ambachtsschool aan de Bergerweg. In 2011 verhuisden de kantoren en studiezaal, het nieuwe depot achter het schoolgebouw werd in 2013 in gebruik genomen. Dit depot beschikt over ruim achttien kilometer planklengte.

TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELINGEN EN DIGITALISERING

De afgelopen 25 jaar zijn vooral gekenmerkt door technologische ontwikkelingen. In de jaren tachtig werd de eerste computer geïntroduceerd, wat een revolutie teweegbracht in de overheidsadministratie en het beheer van archieven. Eigenlijk werd het archiefwezen toen met een dubbele uitdaging geconfronteerd: door de automatisering bij de gemeenten werden er steeds minder papieren en steeds meer digitale archieven overgebracht naar het Regionaal Archief, terwijl er steeds meer vraag ontstond vanuit het publiek om de oude papieren archieven te digitaliseren en via internet aan de onderzoeker beschikbaar te stellen. Beide uitdagingen vragen hun eigen oplossing, leverden extra taken op en stelden nieuwe eisen aan de medewerkers.

Zo zijn in de studiezaal de eindeloze rijen kaartenbakken, microfiches en gekopieerde doop-, trouw- en begraaf-

De meeste bezoekers van de studiezaal en de website van het Regionaal Archief 'reizen door de tijd'. In de archieven en collecties ontmoeten ze hun voorouders, zien de huizen en bedrijven waarin hun familieleden vroeger woonden en werkten en waar zich soms onverwachte familiegeschiedenissen hebben afgespeeld.

*Bergerweg 1, het pand van de oude Ambachtsschool, waar het Regionaal Archief sinds 2011 gevestigd is.
(Marcel Witte Fotografie, 2023)*

boeken vervangen door digitaal te raadplegen scans. Rond het jaar 2000 kreeg het Regionaal Archief een eigen website, waarop steeds meer bronnen werden gepubliceerd. Zo zijn er nu inmiddels ruim 780.000 krantenpagina's en 75.000 pagina's uit regionale historische tijdschriften op woordniveau te doorzoeken en ruim 110.000 foto's, kaarten en andere afbeeldingen te bekijken. Ruim 1400 archiefinventarissen zijn doorzoekbaar. En voor de mensen die hun voorouders zoeken, zijn er maar liefst drie miljoen persoonsnamen terug te vinden. Het is dankzij de inzet van een grote groep vrijwilligers dat deze genealogische bronnen op persoonsnaam zijn geïndexeerd.

De digitalisering van archieven heeft het onderzoek aanzienlijk vergemakkelijkt. Genealogen kunnen nu vanuit huis een groot deel van hun onderzoek doen, wat het aantal bezoekers in de studiezaal heeft doen afnemen. Dit werd nog versterkt door de opkomst van de digitale fotografie: in plaats van dagen bladeren in en overschrijven van archiefstukken, maakt men nu foto's van de stukken, die thuis verder uitgewerkt worden.

Pand aan de Hertog Aalbrechtweg naast station Alkmaar-Noord, waar het Regionaal Archief van 1990 tot 2011 gevestigd was. (K. Davidse, 2009)

Daarnaast kan de onderzoeker sinds enige jaren ook voor een deel van de nog niet gedigitaliseerde archiefstukken met een druk op de knop een digitaliseringsaanvraag doen. Binnen korte tijd zijn de scans dan online beschikbaar. Tijdens de coronajaren moest ook het Regionaal Archief de deuren regelmatig sluiten, wat het digitale gebruik extra heeft gestimuleerd. Door de makkelijke toegang tot de bronnen is de interesse in de regionale geschiedenis flink toegenomen. In de eerste jaren van deze eeuw trok de website vijf- tot tienduizend bezoeken, in de huidige tijd zijn dat er ruim 2,6 miljoen per jaar.

MEER ACTIVITEITEN VOOR HET PUBLIEK

Naast digitalisering heeft het Regionaal Archief de afgelopen 25 jaar ook de educatieve activiteiten uitgebreid. Kwam er in het begin af en toe een klas op bezoek, tegenwoordig komen jaarlijks bijna duizend leerlingen van basis- en middelbare scholen langs, die op een luchtige manier kennismaken met de geschiedenis van hun eigen regio en met het werk van een archief. Want waar kom je nou dicht bij de geschiedenis? Speciaal op de educatie gerichte websites als geschiedenislokaalalkmaar.nl stimuleren het bronnengebruik op scholen. Ook voor de minder in de geschiedenis doorgewinterde inwoners maakt het Regionaal Archief de regionale historie bereikbaar. Zo verschijnt er al sinds 2005 een

wekelijkse rubriek in de Alkmaarsche Courant, waarin op een toegankelijke wijze een onderwerp uit de geschiedenis van Alkmaar en de regio wordt behandeld. Inmiddels zijn er ook al vier succesvolle bundels met deze verhalen verschenen. En het Regionaal Archief publiceerde zelf nog meer boeken, trad op als co-uitgever of leverde er een grote bijdrage aan. Maar ook tentoonstellingen werden in samenwerking georganiseerd, zoals enkele in het Stedelijk Museum Alkmaar (fototentoonstelling Theo van Houts, 'NH-Beat' over de popmuziek in de regio en 'Picasso in Nederland'). Ook de open dagen trekken veel bezoekers (een keer bijna duizend op een dag), terwijl het aanbod van cursussen, lezingen en workshops duidelijk in een behoefte voorziet. De tevredenheid van het publiek blijkt uit de hoge scores bij klanttevredenheidsonderzoeken door de jaren heen. Dat zal zeker ook te maken hebben met de actieve aanwezigheid op social media, waar het Regionaal Archief al jaren actief is en waar vele 'volgers' genieten van de historische beelden en artikelen die er worden gedeeld. Daarnaast trekken de medewerkers ook regelmatig het werkgebied in voor samenwerkingsverbanden met de historische verenigingen en worden er foto- en filmavonden verzorgd. En dat het Regionaal Archief ook optreedt als het 'historische geweten van de stad', blijkt uit bijdragen aan het onderzoek naar de inbeslagname van joods vastgoed in Tweede Wereldoorlog in deze regio en naar het slavernijverleden van Alkmaar.

TOEKOMSTUITDAGINGEN: DIGITAAL ARCHIEF BEWAREN EN TOEGANKELIJK HOUDEN

De archieven die van de gemeenten bij het Regionaal Archief binnenkomen, zijn tegenwoordig bijna allemaal

De archieven zijn in de afgelopen 125 jaar op de volgende locaties opgeslagen geweest:

- Voor 1895: Stadhuis
- 1895-1926: Stadhuis – Oostvleugel 'Archieflokaal'
- 1926-1966: Moriaanshoofd
- 1940-1945: In kluizen van de gemeenteontvanger, van 't Hooge Huys en van de Hoornsche Bank, in kasteel Cannenburch en een schuilkelder in de duinen van Heemskerk
- 1966-1992: Oudegracht
- 1992-2011: Hertog Aalbrechtweg (depot tot 2013)
- 2011-heden: Bergerweg

Schoolklas op bezoek in het depot aan de Bergerweg. (Marcel Witte Fotografie, 2021)

digitaal. Dat geldt ook steeds meer voor archieven van bedrijven, verenigingen en andere particuliere archiefvormers. De komst van zulke digitale archieven stelde het Regionaal Archief voor een flinke uitdaging, want deze 'digital born' archieven stellen heel andere eisen aan de opslag en het behoud ervan dan de papieren archieven. Sinds enkele jaren beschikt het Regionaal Archief over een 'e-depot', een voorziening waarin digitale archieven veilig worden opgeslagen. Het doel is om ervoor te zorgen dat deze archieven ook over honderd jaar nog toegankelijk zijn.

Ook bij de gemeenten veranderde er natuurlijk veel in het informatiebeheer door de automatisering. Daarnaast vonden er meerdere fusies tussen gemeenten plaats, waarbij de verschillende informatiestromen samengevoegd moesten worden. Waren er vijftien jaar geleden nog zestien gemeenten in ons werkgebied, nu zijn dat er nog maar negen. Een van de wettelijk taken van het Regionaal Archief is het toezicht op de archieven die bij de gemeenten worden beheerd. Dit toezicht is door de genoemde ontwikkelingen steeds belangrijker geworden. De inspecteurs van het Regionaal Archief voeren regelmatig inspecties uit bij de gemeenten. Tijdens die inspecties wordt bekeken of de inrichting van de gemeentelijke administratie voldoet aan alle wettelijke eisen, zodat zeker is dat de juiste informatie bewaard of

Drukte op de studiezaal aan de Oudegracht, 1979.

vernietigd wordt en de informatie op den duur zonder problemen naar het Regionaal Archief kan worden overgebracht. Ook de bij het Regionaal Archief werkzame ‘adviseurs digitale informatie’ treden daarbij adviserend op waar nodig. Het Regionaal Archief is daarmee veranderd van een instelling die aan het einde van het proces passief de informatie opneemt naar een instelling die al vanaf de creatie van de informatie meedenkt.

Een extra uitdaging was en wordt de verkorting van de termijn waarop het archief van een gemeente naar het Regionaal Archief overgebracht moet worden: eerst was dat vijftig jaar, in de jaren negentig werd dat teruggebracht naar twintig jaar. En binnenkort, met het invoeren van de nieuwe Archiefwet, wordt dat zelfs tien jaar. Zo worden de archieven sneller openbaar en daarmee toegankelijk voor iedereen. Het Regionaal Archief werkt daarmee aan de toekomst van de informatie, die openbaar moet zijn en duurzaam toegankelijk, zodat ook in later jaren iedereen informatie terug kan vinden en zijn recht kan halen. Een belangrijke voorwaarde voor een goed functionerende democratie. Op deze manier kan de recht- en bewijszoekende burger blijven beschikken over relevante informatie, of het nu gaat om bouwvergunningen, raadsbesluiten of milieudossiers.

Brugklas aan het werk in de studiezaal aan de Bergerweg.

BIJZONDERE AANWINSTEN EN GEBEURTENISSEN IN DE AFGELOPEN 25 JAAR

De Archiefwet verplicht de gemeenten en andere overheidsorganisaties hun archieven over te brengen naar het Regionaal Archief. Maar daarnaast brengen ook veel particulieren, bedrijven, families, verenigingen en stichtingen en andere archiefvormers hun archief hier onder als schenking of bruikleen. Elk jaar worden er zo heel wat meters archief binnengereden, naast de vele foto's, kaarten, prenten en tekeningen, boeken en andere objecten. Te veel om hier allemaal op te sommen.

De vondst heeft later geleid tot een internationaal wetenschappelijk congres in het Regionaal Archief

Gelukkig is alles na korte of iets langere tijd terug te vinden via de website van het archief. Bijzondere aanwinsten uit de afgelopen jaren waren de fotoarchieven van de nationaal en internationaal bekende fotografen Theo van Houts, Cor Mooij en Joop Boek. Ook de brieven van de joodse familie Drukker uit Westerbork en de archieven van Scheepswerf Witsen, Uitgeverij Kluitman en de Alkmaarse familie Conijn en enkele pastoorsbibliotheken behoren tot de belangrijke aanwinsten.

Ook haalde het Regionaal Archief enkele malen niet alleen het nationale maar zelfs het internationale nieuws. Dit was het geval toen enige jaren geleden in enkele zeventiende-eeuwse boekbanden middeleeuwse tekstfragmenten werden gevonden, die stamden uit de elfde eeuw en waren geschreven in het Latijn én Oudengels. Een zeldzame vondst, met een bijzonder verhaal over de herkomst. De vondst heeft later geleid tot een internationaal wetenschappelijk congres in het Regionaal Archief, waar de fragmenten door wetenschappers uit verschillende landen in een internationale context werden geplaatst.

Een geheel andere gebeurtenis die het internationale nieuws haalde, was het verwijderen in 2019 van het YouTube-account van het Regionaal Archief, omdat er tussen de vele oude films beelden te zien waren waarin een hakenkruis te zien was. Het filmpje was een verslag van het bezoek van NSB-leider Mussert aan Alkmaar

Foto van enkele fragmenten uit de elfde eeuw, die gebruikt waren ter versteviging van een zeventiende-eeuwse boekband. Boven de Latijnse tekst staat de Oudengelse vertaling.

NOTEN

- 1. Zie bijvoorbeeld het artikel in de vorige jaargang van dit tijdschrift: Bertus Bakker, *Op de bres voor het erfgoed*, in: *Oud Alkmaar* 2024, nr. 3, p.66-71.

BRONNEN

- W.A. Fasel, *Het Stadsarchief van Alkmaar, 1254-1815. Deel 1: inventaris*, Alkmaar, z.j.
- Th.B. Roep, 'Gelukkig door werken, Een portret van C.W. Bruinvis (1829-1922)', in: *Oud Alkmaar*, jrgng. 14, 1990, nr.4, p.4-47.
- Bert Veer, 'Honderd jaar archiefdiensten in Alkmaar, 1900-2000', in: *Oud Alkmaar*, jrgng. 24, 2000, nr. 1, p.2-10.
- *Archief van het Regionaal Archief Alkmaar en de voorgangers.*
- *Jaarverslagen van het gemeente- en Regionaal Archief Alkmaar.*

Voorbeelden van een aantal publicaties die het Regionaal Archief in de afgelopen jaren heeft (mede-)uitgegeven.

ANJA SCHOUTEN

De rubriek waarin redacteur Lisa Oskamp bekende en minder bekende Alkmaarders interviewt over hun band met geschiedenis. Anja Schouten is sinds 2021 de burgemeester van Alkmaar.

WAT BETEKEN DE HISTORISCHE VERENIGING ALKMAAR VOLGENS U VOOR DE STAD?

De vereniging verzamelt mensen en deelt kennis. Ze geeft ons verhalen om met elkaar te delen. Dat geeft saamhorigheid en vergroot de trots op Alkmaar. Dat zijn belangrijke waarden in de samenleving.

WELK NUT HEEFT GESCHIEDENIS VOLGENS U?

In het heden toont zich het verleden. Het is als samenleving belangrijk om te weten waar je vandaan komt. Je ziet daar namelijk vaak iets van terug en hebt daar rekening mee te houden. Het helpt ook om je toekomst samen vorm te geven.

WAT VOOR HERINNERINGEN HEEFT U AAN DE GESCHIEDENISLESSEN OP DE MIDDELBARE SCHOOL?

Ik ben niet zo heel erg van de feitjes. Ik word gegrepen door de verhalen en de eerste verhalen krijg je op school mee. Wat ik ook goed vond werken, was de combinatie van aanschouwelijk onderwijs en zelfstandig informatie opzoeken. Door basiskennis krijg je namelijk meer interesse in andere onderwerpen.

WAT ZOU ELK KIND OP SCHOOL MOETEN LEREN OVER GESCHIEDENIS?

Elk kind zou op de basisschool de geschiedenis van zijn eigen gebied moeten leren. Dan heb je het eerste verhaal te pakken waar je je makkelijk aan kunt spiegelen en zo word je nieuwsgierig naar het volgende. Wat ik superleuk vind, is dat alle kinderen in Alkmaar leren over de strijd tegen de Spanjaarden. Besef krijgen van de geschiedenis van je eigen omgeving is belangrijk voor besef van je eigen identiteit.

WAAR IN DE HISTORISCHE BINNENSTAD VAN ALKMAAR KOMT U GRAAG?

Ik houd heel erg van plekken waarbij je door je oogharen kunt kijken en denkt dat je terug bent in de tijd. Ik heb het voorrecht dat ik af en toe in mijn eentje in het stadhuis zit. Dat voelt bijna alsof ik in een tijdcapsule ben. Ik heb het ook als ik dwaal in de kleine straatjes rondom de Laurentiuskerk of in de Grote Kerk als er weinig mensen zijn.

Besef krijgen van de geschiedenis van je eigen omgeving is belangrijk voor besef van je eigen identiteit

WAT IS UW FAVORIETE ALKMAARSE MUSEUM?

Ik heb alle musea even lief, maar ik denk dat we ongelooflijk trots mogen zijn op Stedelijk Museum Alkmaar. De tentoonstelling 'Allemaal Alkmaar' is prachtig geworden. Ik roep iedereen op om daar te kijken en met deze verhalen in aanraking te komen. Ook de wisselende tentoonstellingen zijn van goede kwaliteit. Ze programmeren op een manier dat we er met z'n allen wijzer van worden.

WELK OBJECT OF SCHILDERIJ IN STEDELIJK MUSEUM ALKMAAR HEEFT INDRUK OP U GEMAAKT?

In de tentoonstelling 'Allemaal Alkmaar' viel mijn oog op een grote houten kast die het droogmaken van de Schermer verbeeldt. Deze heeft altijd in de polderkamer gestaan. Ik ben gemeentesecretaris geweest van de Schermer en ik wist niet van het bestaan af.

WELK STANDBEELD IN ALKMAAR IS UW FAVORIET?

Het beeld van Truus Wijsmuller-Meijer. Aan de hand daarvan kun je haar mooie verhaal vertellen. Ik heb een kleine versie van ongeveer 40 centimeter in mijn kamer staan. Die kleine koppies van de kindjes ontroeren me zeer.

VOOR WIE ZOU U EEN STANDBEELD OPRICHTEN?

Voor Trijn Rembrands. In haar ontzetrede heeft Simone van der Vlugt daarvoor gepleit. Nu is er een groep mensen mee bezig en het gaat lukken! Ik ben het daar zeer mee eens. Het was een meisje van zestien dat vol voor de troepen ging staan tijdens het beleg van Alkmaar. Ze is een prachtig voorbeeld en een goede toevoeging aan de vrouwen die we al eren.

WAT VINDT U VAN DE TRADITIE VAN 8 OKTOBER?

Het vieren van 8 oktober zit in mijn bloed. Ik ben geboren in de Breedstraat. Er zijn foto's van mij in een kinderwagen bij de optocht. In 1981 deed ik mee aan de kinderoptocht en ik won een prijs. Burgemeester Roozmond reikte die uit en toen zei ik tegen mijn moeder dat ik later burgemeester wilde worden. Daar is dus het zaadje geplant!

ALS U EEN (HISTORISCHE) DOCUMENTAIRE ZOU MOGEN MAKEN WAAR ALKMAAR EEN ROL IN SPEELT WAAR ZOU DEZE OVER GAAN?

Over een van onze nieuwste ontdekkingen, Maria van Nesse. Zij schijnt de best gedocumenteerde burger van de zeventiende eeuw te zijn. Dat kan met een documentaire toegankelijk gemaakt worden voor meer mensen.

WAT IS UW FAVORIETE HISTORISCHE BOEK?

Rode sneeuw in december van Simone van der Vlugt, omdat ik daardoor meer inzicht kreeg in de Tachtigjarige Oorlog. Willem van Oranje wordt bijvoorbeeld vaak neergezet als iemand die weet wat hij doet, maar zelfs deze leider was zoekende. Daarnaast is het interessant om deze tijd vanuit vrouwelijk perspectief te bekijken.

ALS U EEN DAG TERUG ZOU MOGEN IN DE ALKMAARSE GESCHIEDENIS NAAR WELK JAAR VERTREKT U DAN?

Ik wil graag meelopen met Maria Tesselschade Roemers Visscher op een dag dat ze naar het Muiderslot ging. Zij moet zo'n bijzonder leven gehad hebben!

*Foto boven: Anja Schouten gemaakt door JJ Foto.
Foto onder: Schermerkast door Lisa Oskamp.*

TARTE TATIN VAN KWEEPEREN

Feestelijk recept geïnspireerd door Maria van Nesse

Lisa Oskamp

De Historische Vereniging Alkmaar bestaat honderd jaar. Bij een feest hoort lekker eten, dus daarom volgt hier een smakelijk recept voorzien van achtergrondinformatie.

In 2019 werd in een Belgisch familiearchief een manuscript van ruim tweehonderd pagina's gevonden. Het was het memorieboek van Maria van Nesse (1588-1650). Ze woonde haar hele leven alleen in een huis aan de Langestraat. Van Nesse was financieel onafhankelijk en had als ongehuwde vrouw juridisch gezien volledig zeggenschap over haar huis, inkomsten en andere bezittingen. Dit is uitzonderlijk voor een vrouw in de zeventiende eeuw in de Republiek.

De familie Van Nesse behoorde tot de sociale bovenlaag van Alkmaar vanwege hun rijkdom en levenswijze. Maria had veel contact met haar zus Adriana. Deze zus was getrouwd met Jacob Nobel en had met hem twee dochters, Catharina en Anna. De familie was katholiek en behoorde dus tot een religieuze minderheid in de Republiek. Het was verboden om hun geloof in het openbaar uit te oefenen. Er was vrijheid van geweten, maar dat kostte wel geld. Van Nesse meldt elk jaar in haar memorieboek dat ze een bijdrage heeft geleverd aan dit recognitiegeld, waardoor de schout geen inval in de kerk zou doen.

Van Nesse noteerde heel precies en consistent welke uitgaven ze deed. Ze had geld genoeg, maar de juiste prijs-kwaliteitverhouding vond ze belangrijk. Ze schreef het ingekochte product of de dienst op en het betaalde bedrag, maar ook de naam en woonplaats van de verkopers. Het is duidelijk dat ze zelf besloot wat ze kocht, want vrijwel elke aankoop is beschreven als 'ik heb' gevolgd door het product dat ze afnam. Naast haar uitgaven schreef ze ook af en toe op hoe je een kwaaltje kon behandelen, wat een ander voor een product had betaald en welk recept de moeite waard was. Hierdoor weten we dus ook het een en ander over wat Maria at.

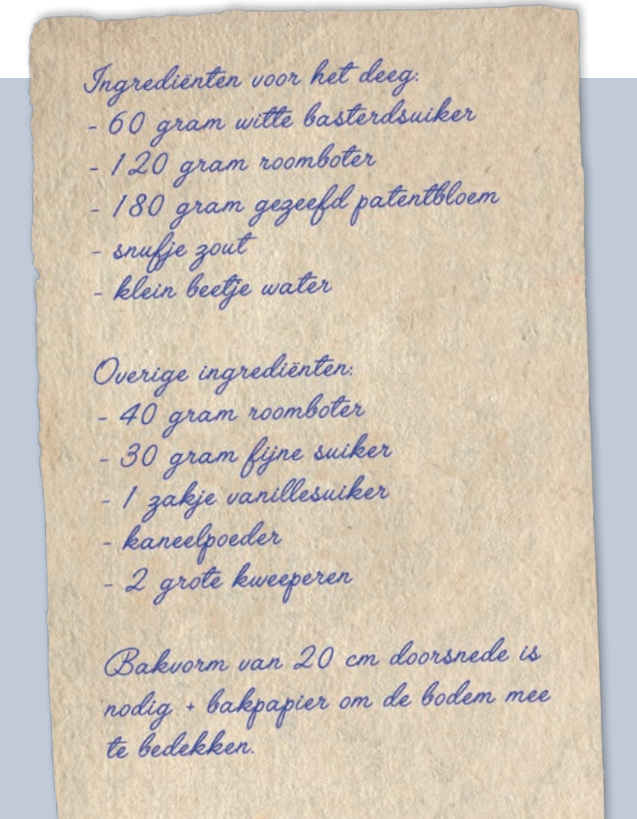
In de zeventiende eeuw hebben drie ontwikkelingen invloed gehad op de Nederlandse keuken. Door inpoldering en bedijking werd het grondgebied van het

Handgeschreven recept met kweeperen van Maria van Nesse - herkomst RAA Alkmaar, Transcripties, Memorieboek Maria van Nesse 1623-1646, blz. 24.

huidige Noord-Holland bijvoorbeeld veertig procent groter. Op dit nieuwe grondoppervlak werd vooral aan veeteelt gedaan. Daardoor werd er meer gebruik gemaakt van boter, kaas en melk in de keuken en minder van zoetwatervis. Ook zorgde de 'ontdekking' van Amerika voor nieuwe producten. Denk bijvoorbeeld aan aardappels, sperziebonen en tomaten. En tot slot zorgde de VOC voor de aanvoer van specerijen en andere Aziatische producten.

In haar memorieboek schrijft Maria van Nesse diverse keren over voedsel dat zij gemaakt heeft. Ze heeft het bijvoorbeeld over een rijsttaart die je kunt bereiden met rijst, krenten, wijn, suiker, kaneel en boter. Ze beschrijft ook hoe ze marsepein en amandeltaart maakt. En ze noemt een paar keer dat ze kweeperen gebruikte voor een recept. 'Ick heb van 6 queperen die ick van nicht Van Eenijgenburch gekregen hadden quevlais of gemackt', schrijft ze bijvoorbeeld. Kweeperen zijn nu wat minder bekend, dus daarom heb ik juist de kweeper gekozen om een gerecht mee te maken. In de meeste supermarkten zijn ze niet verkrijgbaar, maar in de Turkse supermarkt wel. Kweeperen zijn niet rauw te eten, je moet ze koken of stoven. Het smaakt een beetje als een appel, maar dan net iets zuurder. Je kunt jam en marmelade maken van kweeperen, wat Maria ook deed. Maar dat leek me niet zo feestelijk, dus hier volgt een recept voor een *tarte tatin* met kweeperen.

RECEPT

Kweeperen in de koekenpan

BEREIDING

Van de ingrediënten voor het deeg kneed je een soepel deeg. Laat dit deeg vervolgens in een afgedekte kom in de koelkast minimaal een uur rusten. Langer mag ook, dus haast je vooral niet! Daarna rol je het deeg uit tot een plak waar je een ronde taartvorm van 20 cm uit kunt snijden. Maak in het midden een kleine opening zodat (eventueel) vocht daaruit kan lopen.

Je schilt de kweeperen, verwijdert het klokhuis en snijdt ze in nette stukken. Overal las ik waarschuwingen over kweeperen die zelfs met een zeer scherp mes niet te snijden waren, maar dat viel alles mee. Als je de kweeperen een tijdje op de fruitschaal laat rijpen, is het goed te doen. Ik kreeg het in ieder geval met een simpel aardappelschilmesje voor elkaar.

Je zet de koekenpan op het fornuis met daarin de roomboter, fijne suiker en vanillesuiker. Je legt de partjes kweeper daarop en strooit daar kaneel over. Het vuur zet je middelhoog. Je kunt de partjes een keer omkeren totdat je merkt dat het gaat karamelliseren. Dan raak je niks meer aan en wacht je tot het proces klaar is. Dit duurt in totaal zo'n acht minuten. Maar in plaats van de minuten aanhouden: kijk, luister en ruik en haal de pan van het fornuis voordat het verbrandt.

Kweeperen in de bakvorm

De bodem van de bakvorm bedek je met bakpapier en de zijkant vet je in met boter.

Leg de partjes kweeper zo netjes mogelijk in de bakvorm. Daarbovenop leg je het deeg. Vouw het deeg netjes naar beneden aan de zijkanten. Als het niet helemaal gelukt is om een mooie egale plak van het deeg te maken, is dat niet zo erg, want dit wordt later toch de onderkant van de taart.

Bak de *tarte tatin* in een voorverwarmde oven op 220 graden of bij hete lucht op 200 graden in 20 tot 30 minuten goudbruin. Elke oven is anders, dus ook hier geldt: kijk goed wanneer de taart er mooi bruin uit ziet. Laat de taart even afkoelen en keer de taart met een groot bord in een keer om. Je kunt de taart direct serveren. Het is lekker als afsluiting van een maaltijd, een stukje *tarte tatin* met bijvoorbeeld een bolletje vanille-ijs erbij.

BRONNEN:

- Judith Noorman en Robbert Jan van der Maal, *Het unieke memorieboek van Maria van Nesse 1588-1650* (Amsterdam 2022).
- Jacques Meerman, *Kleine geschiedenis van de Nederlandse keuken* (Amsterdam 2015) 174.
- RAA Alkmaar, *Transcripties, Memorieboek Maria van Nesse 1623-1646*, blz. 24.
- De basis voor dit recept vond ik op www.kweeper.nl/recepten/tarte-tatin-van-kweeper/. Mede aan de hand van de reacties eronder heb ik het recept en de bereidingswijze wat aangepast.

Eet smakelijk!

WIN!!

De redactie hoopt dat veel lezers deze tarte tatin van kweeperen geïnspireerd op het memorieboek van Maria van Nesse gaan maken. Als u een foto van de taart en degenen die 'm opeten mailt naar redactie@hvalkmaar.nl met wat uitleg erbij, maakt u kans om in de volgende Oud Alkmaar te komen en op het boek over Maria van Nesse, zodat u nog veel meer kunt leren over Alkmaar in de zeventiende eeuw.

Foto's:
Lisa Oskamp

VERENIGINGSNIEUWS

ALGEMENE LEDENVERGADERING 2025

De ALV van 2025 vindt plaats op 8 april a.s. bij KBO Sociëteit aan het Varnebroek 31 in Alkmaar. Inloop 19.00 uur, aanvang ALV om 19.30 uur. De lezing die aansluitend plaatsvindt, wordt verzorgd door Bob van der Schaaf. Thema: 'Energie in Alkmaar'.

Om in de vergadering, die strak gepland is, enige voortgang te creëren en te behouden, vragen wij u uw eventuele vragen vooraf te mailen naar de HVA. Wellicht kunnen wij u direct antwoorden met de juiste informatie, zodat u tevreden bent. Mail uw vraag dan naar: info@hvalkmaar.nl

De agenda vindt u op onze website Hvalkmaar.nl

LEZING ALV

ENERGIEGOLVEN DOOR ALKMAAR

Belangrijke technologieën ontwikkelen zich in golven: van uitvinding via eerste toepassingen naar de bloeitijd. De vroegste energiebronnen komen in deze lezing van Bob van der Schaaf het eerst voorbij: spierkracht, hout, turf en wind, en worden benoemd met hun nu nog herkenbare stempels op Alkmaar.

Vervolgens komen de introductie, bloeitijd en herfst van de fossiele brandstoffen aan de orde: kolen,

olie, gas en hun effecten. De jongste loten aan de energiestam: afval als energiebron, zonne-energie, kernfusie en -splijting, verdienen ook aandacht, ondanks hun vroege stadium.

De rol die de stad Alkmaar nam of kreeg toebedeeld in de energie, de golfbewegingen en de invloeden van de inwoners en het particulier initiatief op de energieopwekking worden tegelijkertijd behandeld.

I N M E M O R I A M

BERT MUIS MART HAGENBEEK

Tot ons groot verdriet zijn recent twee belangrijke steunpilaren van de Historische Vereniging Alkmaar overleden: Bert Muis en Mart Hagenbeek. De vereniging zal beiden ernstig missen.

Bert Muis was een zeer gewaardeerd oud-bestuurslid én erelid van de HVA. Bert heeft ontzettend veel gedaan voor de HVA, heeft de Documentatiegroep opgezet, maar was vooral een enthousiast gids bij de Wandelingen van de vereniging.

De Documentatiegroep en commissie Wandelingen zullen ook Mart Hagenbeek ontzettend missen. Mart was een 'lopende encyclopedie' en wist eigenlijk op elke vraag antwoord. Wij wensen partners en familie veel sterkte.

HOE GAAT HET NU MET 'ALKMAAR OP FILM'?

Filmmaker Erik Willems is nogal druk met het ontwikkelen van 'Alkmaar op Film'. De werving vorig jaar leverde tussen de 400 en 500 films op! Momenteel worden nog steeds films gedigitaliseerd, bekeken door Erik en op waarde geschat. Wat wordt het verhaal? De ontwikkeling van de verhaallijn van de film wordt regelmatig door Erik Willems afgestemd met een zogeheten 'viewing-team'. Dat zijn behalve het 'Alkmaar op Film'-team van de HVA (Simon van Wonderen, Ruud Mol en Rob Marijn), ook Jesse van Dijl (Regionaal Archief Alkmaar), Gerjon Rooker en Patrick van Mil. Van Mil neemt tevens, samen met burgemeester Anja Schouten, de

voice-over voor zijn rekening. Komende maanden zal de film steeds meer vorm krijgen.

Hoe ziet u 'Alkmaar op Film'?

Tijdens de feestavond van de Historische Vereniging Alkmaar op woensdagavond 10 december a.s. in TAQA Theater de Vest, zal de première van 'Alkmaar op Film' een hoogtepunt zijn. Als lid bent u natuurlijk van harte welkom. Ook alle gevers van films zullen een (gratis) plek krijgen.

Wij verwachten een grote interesse voor deze avond. Ter informatie: de HVA telt zo'n 1.500 leden en er kunnen slechts zo'n 600 mensen in de kerk. Hoe gaan wij dat doen? In de laatste editie van Oud

Alkmaar dit jaar, die half november verschijnt, zult u zich (kosteloos) kunnen aanmelden via een QR-code. Eerlijk is eerlijk: het gaat hier om het principe 'wie het eerst komt, wie het eerst maalt'.

Maar als u er níet in slaagt een stoel te bemachtigen, kunt u als lid van de HVA ook terecht bij Filmhuis Alkmaar. De film wordt in ieder geval 1 week vertoond als matineevoorstelling en leden van de HVA betalen dan slechts € 1,-. Ook alle andere Alkmaarders kunnen de film zien, maar betalen € 9,- per persoon (normaal tarief: € 14,-).

Afhankelijk van de belangstelling, zal de filmvertoning telkens een week worden verlengd.

**ALKMAAR
OP FILM**
**100 JAAR
VEREEUWIGD**

ODE AAN DE BINNENSTAD VAN ALKMAAR

Wat hebben we toch een mooie, bijzondere binnenstad. Dat weten we allemaal, maar we staan er vaak niet bij stil. De HVA brengt daarom een ode aan de schoonheid van de binnenstad in de vorm van een bijzonder boek.

De Commissie Puienprijs van de HVA is bekend vanwege de tweejaarlijkse Puienprijzen die geslaagde renovaties, restauraties en nieuwbouwprojecten in het zonnetje zetten. Dit jaar doen we het anders: we laten zien wat voor bijzondere winkelpuien en gevels onze binnenstad rijk is. Zo krijgen ook de bestaande, goed onderhouden parels de aandacht die ze verdienen. In een boek over honderd historische winkelpuien gaan we ze tonen en beschrijven we de architectonische waarden, de details die je vaak niet ziet

omdat niemand je daarop gewezen heeft, de geschiedenis van het gebruik van die panden door de eeuwen heen en de ontwikkeling van Alkmaar als winkelstad.

De Commissie Puienprijs heeft honderd van deze puien en panden geselecteerd. Dat was een uitdagende opgave, want er zijn er veel meer dan honderd. Onze vrijwillige schrijvers en fotografen zijn al meer dan een jaar bezig met de voorbereidingen. Het boek zal in het najaar van 2025 verschijnen, met vele foto's van toen en nu, teksten, en twee wandelroutes. En we organiseren ook een Publieksprijs voor uw favoriete winkelpui.

Hoe u hieraan mee kunt doen, zult u in de loop van 2025 lezen op onze website, e-mailnieuwsbrief en Facebook.

AGENDA

OPEN HUIS NIEUWE STIJL

Het Open Huis vindt voortaan iedere tweede dinsdag van de maand plaats tussen 14.00 en 16.00 uur. Voor dit jaar is dat op 13 mei, 17 juni, 9 september en 11 november.

Mogelijk kunnen wij uw vragen beantwoorden over de geschiedenis van Alkmaar. Het kan ook zijn dat u juist óns iets interessants wilt laten zien of vertellen dat te maken heeft met de historie van Alkmaar. Of misschien wilt u alleen even langskomen om een praatje te maken en een kop koffie te

drinken en wilt u wel eens horen wat de Historische Vereniging Alkmaar allemaal doet. U bent welkom op ons kantoor: Nassaulaan 43 in Alkmaar, boven de Oudkatholieke kerk.

PINKSTERDRIE: WE GAAN NAAR OUDEWATER!

Sinds de jaren veertig organiseert de HVA de Pinksterdrie-uitjes. We maken een stadswandeling, bezoeken musea en spreken elkaar. Het is gezellig, leerzaam en inspirerend. Zet 10 juni alvast in uw agenda. Meer info volgt via onze website, e-mailnieuwsbrief en Facebook.

De vereniging werd in 1925 opgericht. Zij heeft tot doel het beschermen en voor het nageslacht bewaren van de historische schoonheid van Alkmaar en omgeving en het aanmoedigen van de studie van de plaatselijke geschiedenis. Dit doet zij o.a. door het geven van welstandsadviezen, het organiseren van stadswandelingen, excursies en lezingen en het uitgeven van *Oud Alkmaar*. Jaarlijks wordt de Oud Alkmaarprijs en tweejaarlijks de Puienprijs uitgereikt.

Post- en bezoekadres van de vereniging is Nassaulaan 43, 1815 GJ Alkmaar. Meer informatie vindt u op onze website [Hvalkmaar.nl](http://hvalkmaar.nl). U kunt ook mailen naar: info@hvalkmaar.nl

Het bestuur van de vereniging is als volgt samengesteld: Ruud Roemer, voorzitter, Henk de Kruik, secretaris, Lucas Zimmerman, penningmeester, Kees Verlaan, Rob Marijn, Carol Korringa en Jos Stroomer, leden.

Een lidmaatschap van de HVA kost slechts € 25,- per jaar. Rekeningnummer NL62INGB0000600401 t.n.v. Historische Vereniging Alkmaar. U ontvangt dan automatisch driemaal per jaar ons periodiek *Oud Alkmaar*. Ook lid worden? Ga naar onze website hvalkmaar.nl

Vragen over lidmaatschap: leden@hvalkmaar.nl

oud Alkmaar

Is een uitgave van

